

Ministral i la revista «Vida Catòlica»

Josep M. Ginès

SI NO HAGUÉSSIM CONEGUT Jaume Ministral amb un bon grau d'amistat de la mena que no coneix la superficialitat, n'hi hauria prou amb rellegir les seves col·laboracions a *Vida Catòlica* per fer-nos una idea del fons i dels matisos de la seva rica personalitat. Sis anys –del 1947 al 1953, poc ençà poc enllà– foren suficients per copsar els registres exquisits de la seva ploma.

Primer de tot, però, potser ens cal definir, amb una breu pinzellada, la identitat de *Vida Catòlica*. (Ho escrivim així, amb accent agut, perquè òbviament apareixia en llengua castellana.) ¿Què era i què representava aquesta revista de periodicitat mensual, fruit del voluntarisme d'una colla d'amics aplegats per motivacions religioses i amb inequívoca vocació periodística, sota el suport del bisbat de Girona? *Vida Catòlica* era l'òrgan oficial de la Junta Diocesana d'Acció Catòlica, on els moviments d'apostolat seglar donaven compte de llurs activitats, projectes i consignes. Però la mentalitat oberta i ambiciosa dels redactors anava més enllà i la convertia en una plataforma d'opinió de l'Església local, amb un punt equilibrat de modernitat que, sense perdre el nord, trencava motlles perquè sortia de la sagristia i lluitava contra les dosis d'accentuat pietisme que dominava les publicacions religioses d'aquell temps i dels passats.

Vida Catòlica gaudia del privilegi de no patir el sedàs de la censura civil, en aquells moments inesquivable. Però és evident que era a canvi d'extremar la prudència i de percebre el risc de la sanció que, per ser justos, no va arribar mai, almenys en el meu temps. El que sí teníem era censura eclesiàstica. El seu grau d'exigència depenia de qui l'exercia.

Mentre ho va fer el director, l'admirat mossèn Carles de Bolós, mestre de periodistes, d'esperit liberal i «postconciiliar», les tisorades van resultar inexistents i no passaven del llindar de la tutela. A mans d'altres persones, en algunes èpoques, la custòdia s'enduria sensiblement per por o excés de zel, i sobretot per interpretacions subjectives, al marge de l'ortodòxia religiosa. És curiós, però és així.

El nucli bàsic de la redacció el formaven, a l'entorn del Sr. Bolós, mossèn Josep Dorca (una època redactor en cap); Josep M. de Toca; Jaume Ministral; Josep Bordas; Vicenç Fernández; Martí M. Adroher; l'avui bisbe emèrit de Castelló, doctor Josep M. Cases, i jo mateix, que vaig ser una temporada redactor en cap i director. Noms de col·laboradors que sovintejaven són els de Joan Viñas i Comas, Josep Grahit i Grau, Joaquim Pla Cargol, Lluís Batlle i Prats, mossèn Narcís Busquets, mossèn Lluís Constants, mossèn Josep M. Pujadas, Dr. Albert Vidal i Pere Gibert. I, amb menys intensitat, els de Santiago Sobrequés, mossèn Joan Busquets, Joaquim Pla Dalmau, Jordi Nadal Oller, Enric Mirambell, Narcís Masó i Valenti, Josep Tharrats, Maria Castanyer, Maria Alonso, mossèn Camil Geis, Joan Mascaró, Manuel Brunet i Nicolás González Ruiz. L'il·lustrador habitual era el pintor Joan de Palau. (Més tard s'hi incorporarien Jordi Dalmau, Narcís-Jordi Aragó, Joan Ribas, Josep Turet, Josep A. Pastor, Joan Paredes, F. García Estartús, Josep M. Capella i mossèn Andreu Bachs.)

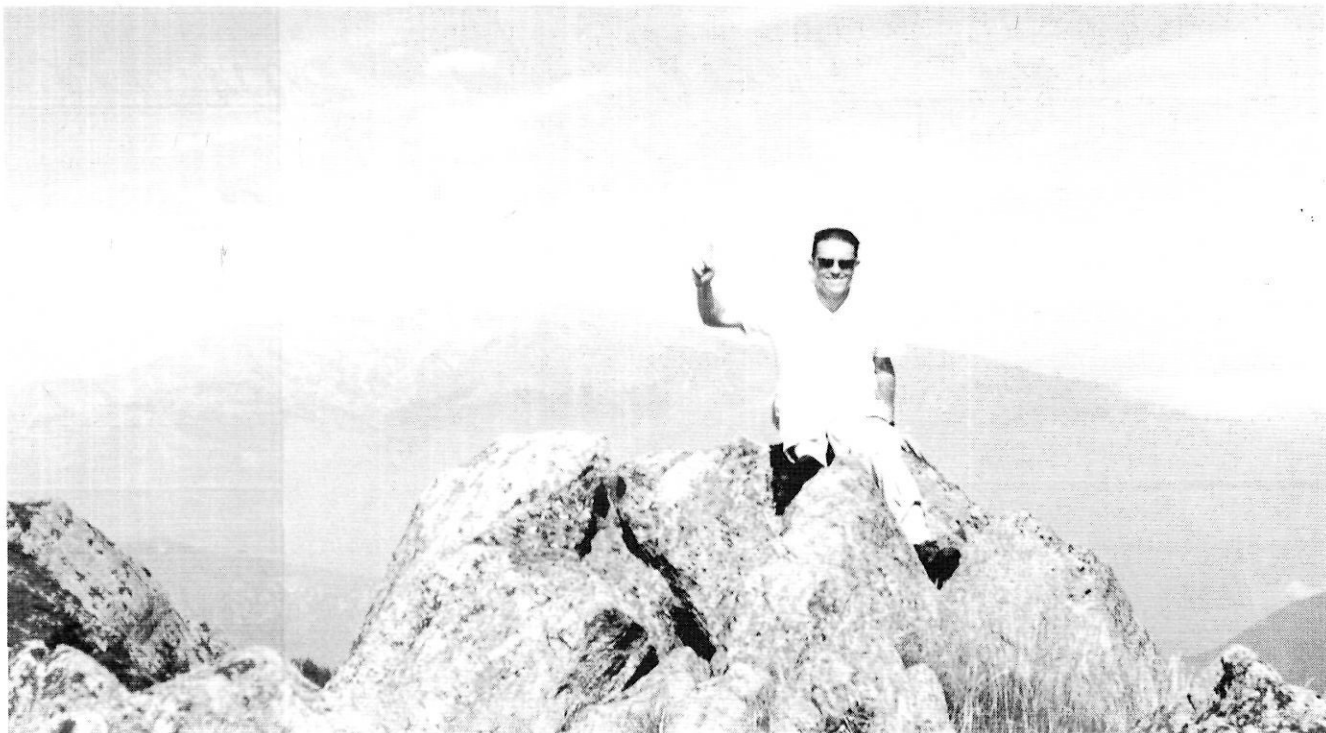
En el clos de la redacció l'article d'en Jaume era sempre esperat i rebut amb expectació. En alguns moments produïa l'efecte d'una alenada d'aire fresc arribada de fora –ell ja

VIDA CATÒLICA

GERONA - Junio-Julio 1953 - Año XIII - 2.ª época - N.º 163

Órgano de la Junta Diocesana de A. C.

Redacción y Administración: Plaza de España, 2 - Tel. 1705

Jaume Ministral a Maçanet de Cabrenys, amb el Canigó al fons.

residia a Barcelona— que envaïa el nostre cenacle i l'espavilava. En altres ocasions representava un raig de llum contra els nostres tabús i opacitats, els nostres aferraments dogmàtics, els nostres condicionaments ambientals. En Ministral no fou mai un conformista sistemàtic. Com que les visions que ell tenia de l'Església i de Girona —els dos ideals als quals *Vida Catòlica* servia— eren més distants i lliures i menys mediatitzades que les nostres, les seves aportacions literàries exercien un contrapès crític en les planes de la revista i suposaven una excel·lent suggestió per als nostres lectors. A l'equilibri generacional que ja teníem s'hi afegia una òptica diferenciada convincent que completava la proposta amb un pols de mesurada rebel·lió.

Si ens aturem a contemplar els perfils de la biografia d'en Jaume hi trobarem sempre una coherència perfecta amb els seus escrits a *Vida Catòlica*. En voler qualificar-los ho podríem fer dient que hi queda plasmada la viva trilogia de les seves principals fidelitats: fidelitat a la nissaga, fidelitat a la seva herència cristiana i fidelitat al seu terrer gironí.

Fidelitat a la nissaga

Només cal haver conegut la família Ministral—Masià, encara que sigui una mica de lluny, per adonar-se de com van influir els seus trets característics en l'educació de cada un dels seus membres. En Jaume era el fill gran i tal volta en va ser el paradigma primicer. En aquell fogar hi regnava l'alegria comunicativa, la transparència del viure, la simplicitat dels comportaments, l'autenticitat de les formes, sem-

pre amb el toc saborós d'una ironia fina i d'una agudesa pròdiga en acudits i recursos, en reflexos i enjogassaments mentals. En aquella llar —llar de pedagogs per naturalesa i per vocació, escola de maneres i valors— tothom s'hi devia sentir una mica deixeble, amb una certa inclinació a la infància permanent. Però era una infància volguda i conreada on tots s'hi trobaven bé. Una infància radical, fonamentada en les arrels de la creença. Ja ha dit Romano Guardini que «ésser infant, en el fons significa el mateix que ésser *creient*. És l'actitud natural a la fe. En ella actua lliurement allò que ve de Déu».

La prosa d'en Ministral, proveïda d'un esperit d'observació privilegiat, directa i sense apèndixs refistolats, tenia el do congènit d'aquest humor sa, amb un pòsit subjacent de bonhomia i ingenuïtat. A vegades, per contra, la seva agudesa es tornava incisiva i dura: era quan parlava de la injustícia dels poderosos, de les misèries humanes no socorregudes, de la fam dels pobres, de les falsies i els fariseïsmes. Llavors el seu humor s'ennegria, es posava al servei del furor més noble i la seva imatge adoptava el rostre implacable d'un precursor de Justícia i Pau.

Del primer aspecte, n'hem escollit aquest exemple entremig de la profusa col·lecció d'articles a *Vida Catòlica*. Descriu una excursió a l'ermita de Sant Sebastià de Maçanet de Cabrenys, l'any 52: «... A pesar de todo valía la pena subir hasta Massanet. El viaje, como todos los que se realizan en nuestra tierra, es cómodo y rápido. Se puede salir a las 8'10 de la mañana de Barcelona y antes de las ocho menos cuarto de la noche ya puedes encontrarte en Massanet. No importa la obscuridad ni la nie-

bla porque Conrado, el tartanero del coche de línea, es hombre experto en carreteras. Massanet tiene un problema: el de la luz. El día que se resuelva será un pueblo confortable. Las fuerzas vivas no esperan un cambio importante en los próximos veinte años. Una vez resuelto el de la luz, con tiempo y sin apreturarse, se resolverá el del transporte para enfocar, más tarde y con calma el de la reparación de la carretera». Parla de la processó de Corpus i escriu: «Era una procesión sin que nadie la contemplase. Acaso una abuelita paralítica o un yayo apollillado. Era como un sabotaje de frialdad –habríamos dicho en la capital– pero enseguida comprendí el significado: todo el pueblo se hallaba en la procesión, por esto los balcones y ventanas estaban desiertas. Pensé que un año estaría bien que tuviera este aire la procesión del Corpus de Gerona... con permiso de “Can Norat”...».

Del segon aspecte –de la cruesa càustica al servei de la fustigació–, l'exemple següent en seria una bona mostra: «Frente a la figura del pobre, suelen adaptarse tres posiciones que tienen una raíz política.

Primera: El pobre se advierte, se compadece y se cultiva. Es el tipo clásico de caridad decimonónica. Había familias que tenían su pobre. Nunca lograron convertirlo en persona digna, libre y decente. Lo mantuvieron en posición de adecentada pobreza... Cuando el pobre moría, el caritativo y acaudalado señor andaba loco hasta que encontraba otro pobre sobre quien ejercer los dones de su bien tasada caridad...

La segunda posición es la más cómoda: ignorarlo. Es la posición de una carabiniero cuando está de guardia. No le han mandado que vigile si dos niños se pelean o no: el sólo ha de vigilar el contrabando. El señor rico paga impuestos, cumple la ley, luego tiene derecho a reclamar el auxilio de la policía... si un pobre viene a perturbar su digestión mostrando sus mangas deshilachadas o sus mejillas hundidas por el ayuno: ¡Lárguese, fuera! ¡Otro día será! ¡Lo siento hermano!...

La última posición, asiduamente practicada por ciertos regímenes orientales, consiste en la exterminación a base de cámaras de gas o a dosis siberianas. El pobre desaparece y ya no vuelve a hablarse más de él...

Yo opto por la última posición..., si bien introduzco una pequeña pincelada de cristianismo, esa pincelada divina que convierte lo horrendo en angelical. Propugno, pues, por la aniquilación del pobre. No a base de vitamina siberiana, sino a base de su conversión en hombre honrado, digno y con dinero: en un trabajador...»

Que en Jaume Ministral responia coherentment al segell d'una nissaga no en tenim cap mena de dubte.

Fidelitat a l'herència cristiana

De proves de fidelitat al llegat cristià rebut en la seva joventesa, les planes de *Vida Catòlica* n'estan plenes. En Jaume era conscient de col·laborar en una publicació de caràcter apostòlic i ho feia amb convicció i magnanimitat. L'havia marcat de manera indeleble, com a tants de nosaltres, el seu pas per la Federació de Joves Cristians de Catalunya, on va militar des de la seva fundació –1931–, quan ell tenia disset anys, fins a l'hora trista de l'ensulsiada, el

Ministral el diumenge de Rams, l'any 1974.

1936. La FJCC era un moviment que va crear, als peus de la Verge de Montserrat, el doctor Albert Boner i que va aplegar milers de joves catalans convocats per un ideal salvador i fascinats per un programa que engrescava. Al bisbat de Girona hi havia, en començar la guerra civil, 55 grups amb un total de més de 1.700 associats i, a més a més, una quarantena de grups d'avantguardistes formats per adolescents de menys de setze anys; a tot Catalunya el nombre de grups fregava els 360 i eren més de 14.000 els joves enrolats al fejojisme. En Jaume Ministral estudiava magisteri i l'Escola Normal de Girona esdevingué terreny adobat d'on brollaren nombrosos dirigents d'aquella obra. Només cal recordar els noms dels Bordas, Agulló, Pagès, Rigau, Turon i Xiberta, entre d'altres. En una Girona mancada de joventut universitària, aquesta aportació representava una parcel·la intel·lectual enmig d'un ample conglomerat gens elitista, amb una associació de propòsits integradors i interclassistes.

En Jaume Ministral va tragar tota la vida aquest tatuatge espiritual. Sense perdre la seva gràcia proverbial fins i tot en tractar de temes seriosos va escriure una vegada: «He estat Congregant de Sant Estanislau de Kotska i després de Sant Lluís Gonzaga, Catequista de Sant Feliu, Tarcisi i dirigent de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. De manera que fora rebre les ordres menors i entrar en el seminari, he estat intensament “catolitzat” al llarg de la meua infantesa i la meua vida i encara em deixo que era soci del “Niño Jesús de Praga” i la “Santa Infància”, etc...» Amb tot, creiem que el que va incidir seriosament en la seva personalitat va ser l'esperit fejecista, que tenia tots els elements –vigorosa catalanitat inclosa– per atreure la seva mentalitat oberta i el seu cor generós.

Voleu un senzill recull d'aquests textos d'arrel cristiana, forçosament sintetitzats i doncs només indicatius, d'aquest viure i escriure d'home de fe?

El seu sentit apostòlic sofreix a semblança paulina quan descriu la missa d'un poble de muntanya: «Pienso en los párrocos de tierra misional, allí en Barcelona, en las parroquias de espléndidos retablos, innumerables lámparas y altísimo censo. Los párrocos que predicán el Evangelio en recio y cervantino lenguaje a gentes que no conocen, que se marchan al empezar el Evangelio de San Juan, que no acuden a saludarle sino unos días antes de la boda, del bautizo o la víspera del entierro...»

En una altra ocasió (juny del 1952) relata amb entusiasme –ell, tan ponderat i sempre allunyat del tòpic ditiràmbic i la fútil exaltació– la cloenda del Congrès Eucarístic de Barcelona i en parla així: «Durante unos días hemos sido buenos y hemos rezado la gracia del Cielo. La luz en los ojos y la sonrisa en los labios no se han borrado en estas jornadas inexplicables... Los que no estuvieron presentes es muy difícil que puedan entender lo que fue el milagro de Barcelona. Creo que todos tuvimos, en estos momentos, una vaga prefiguración de lo que puede ser la Gloria.»

En aquest altre fragment fa l'apologia del capellà rural: «Creo que el cura campesino representa la forma más fina i delicada del sacerdocio... En el campo el sacerdote está solo con Dios. Y con las primitivas reacciones humanas... En la ciudad el cura guía almas anónimas en la oscuridad del confesionario. En el campo y en el monte el sacerdote aconseja a pleno sol, en la plaza, liando un pitillo, paseando entre maizales... Su voz es auténticamente de padre cuando dice: “No, Joaquín; no vas bé, Joaquín”... Así me imagino que andaría Jesús. Sin fichas, sin convocatorias, sin programas. Conociendo a cada uno por su nombre; queriendo a cada uno como a un hermano. Cada noche el cura rural se queda absolutamente solo en la iglesia, fría, desnuda y oscura. Solo mientras le habla con dulzura indescriptible su amigo Jesús en el Sagrario.»

En un deliciós article titulat «Lo que importa» descriu la joia d'una tarda dominical «en uno de los jardines más bellos de nuestra tierra», amb el brogit de la mainada que juguineja, els venedors ambulants que s'aprofiten, les famílies obreres que fan la berenada, les parelles d'enamorats que xiuxiuegen a cau d'orella... un paisatge, en fi, que reclama la sisena de Beethoven. De sobte apareix un cap-

taire: «Era un hombre viejo, de piel curtida por Dios sabe qué soles y qué climas. En las profundas cavidades de sus órbitas, dos ojos brillaban como dos gotitas de acero fundido. Miserablemente vestido, apoyando su diestra sarmentosa y nervuda en un enorme garrote... Un diente único y enorme rebotaba a cada sílaba, chocando contra el bigote, formado por cuatro pelos canosos y recios como las cerdas de un cepillo...»

–Gracias por la limosna, señorito. Que Dios se lo pague. Tengo noventa años ya. ¿Cuánta gente, verdad?. Hace buen tiempo. Hay muchos jóvenes guapos. Algunos llegan a los treinta y el Señor se los lleva. Yo tuve hijos: diez. Todos han muerto. Alabado sea Dios. Yo soy pobre, solo y viejo. El Señor me aguanta la vida porque estoy en paz con Él. Eso es lo que importa, que lo demás... Dios le pague su caridad. Tiró del cordel que ajustaba un pero flaco y peludo y ambos se alejaron despacio, con ruido de cacharros y arrastrar de botas fatigadas...»

I epiloga l'escriu: «Cuando el hombre descubre la gran verdad, el yo, el alma, se descubre que lo importante es la unión, la comunión Dios-Hombre. Y nace un conformismo, una cristiana quietud y una dulce paz. Es el primer paso. El segundo, en escala ascendente de perfección, es una vuelta a la inquietud, al no conformismo, pues surge una ansia de comunicar esta verdad a los demás humanos, a los paseantes, a los novios, a los matrimonios polvorientos, a los que regresan de la montaña, y se desearía sacudirles para que comprendieran la filosofía del pordiosero; la filosofía de lo único indispensable, de lo único que importa.»

Fidelitat a Girona

La tercera fidelitat d'en Jaume rau en l'amor a la ciutat que l'havia vist néixer. Per motius professionals va residir molts anys –més de mitja vida– a Barcelona, i ens fa la impressió que, tot i la seva capacitat d'integració i el seu modern sentit de la convivència, hi va viure sempre com trasplantat, com ferit d'enyor i de recança. Als gironins d'aquells temps els passava molt aquest fenomen. Als d'ara, el gaudi dels caps de setmana els pal·lia moltes migrances. A *Vida Catòlica* parlava constantment de les coses estimades, la Catedral, Sant Feliu, el Pont de Pedra, la Rambla, la Barca, el carrer dels Calderers, les Ballesteries, la plaça de Sant Pere, Sant Daniel, la font dels Lleons, la Devesa, els quatre rius de la ciutat, els carrers més coneguts i els racons més oblidats, els costums i tradicions, el passat, el present i el futur, els patiments socials i les joies col·lectives; tot era per a ell motiu de referències instintives, de records sostinguts, de crítiques indomables, d'il·lusions inflamades, de nostàlgies indissimulades. L'amor que l'home honest manté vers la seva terra és tan fort com el que té vers les persones, perquè la terra és un ésser viu que les resum i les representa totes. La terra té també «ànima».

Heus aquí unes quantes, forçosament escasses, de les referències gironines que ens va deixar escrites:

Sobre la creixença de Girona tenia una visió que hem de justificar en raó del seu temps i de la distància física des de la qual la contemplava: «Berlín tiene cuatro millones de habitantes, pero no creo que un berlinés sea más feliz que un

habitante de Palamós... Sentiria una gran pena si mi hija llegara a medir dos metros y medio. Porque el bien y la felicidad no se hallan en la cantidad sino en la calidad...» «Porque al crecer físicamente se va convirtiendo en una ciudad "standard"... y pierde su sencillez y el encanto familiar, patriarcal, que vivimos en nuestra niñez, cuando al pronunciar un nombre era conocido de la Barca a la Rutlla, cuando estar en Gerona significaba haber nacido en Gerona. Y comprender a Gerona».

El caràcter casolà que ell valorava queda reflectit en aquestes línies espigolades d'entre els seus nombrosos benignes comentaris sobre les nostres Fires: «El paroxismo del ruido se incrementa año tras año. Antes, los alegres vales del organillo bailados por los caballitos al subir y bajar, el chisporroteo de las churrerías, eran una agradable música de fondo a las simpáticas voces que gritaban: "Pasen, pasen, señoras y caballeros, a contemplar el enano don Paquito..."»

La condició fluvial de la Girona de sempre –no oblidem que ell havia nascut a la Rambla, amb eixida a la riba de l'Onyar– l'obsessionava, i per això dispensava als quatre rius de Girona el galanteig més delicat. Vegem-ne una evocació: «Las cuatro serpentinas azules que ondean en el escudo de la ciudad, muestran un temblar más fino al acercarse las Férias. Cuatro rios relamen la piedra gris de Gerona y cada uno con personalidad tan acusada como la puede tener un ser humano. Fuerte, macizo y serio el mayor, cual un padre de familia, avanza con calma; apacible y mansa como una esposa, otra corriente pasea de continuo por el centro de la ciudad, y un tercero, atolondrado y revoltoso como un estudiante, hace novillos por la Dehesa. Y como en toda familia, no falta el pariente pobre, olvidado, siempre sin blanca, seco y triste...»

De l'Onyar relata les seves malifetes: «El guerrero ruge y sus mandobles hacen retumbar el puente de hierro... "Si emboteix l'Onyar, estem perduts!" –exclaman los vecinos de los barrios bajos...» Del Galligants, diu: «El Galligants, arrepentido y avergonzado de su calaverada –se atrevió a rebosar– volverá a quedarse seco, cada día más hundido en la incomprensión de las casas cada vez más viejas del barrio de Pedret. Seguirá acartonado, dejando que le miren con asombrosa incredulidad los turistas que en la Iglesia de San Pedro leyeron: "Por los que el Galligants fiero sumergiera en su furor, misericordia Señor"». I del Güell: «Es río joven, alegre, tiene aires de fiesta mayor y marcha saltando y corriente con un ramillete de espliego flotando entre sus ondas. No quiere entrar en la ciudad, él viene del llano, de los pueblos ricos, trabajadores, y sólo se da una vuelta por la Dehesa, botando y brincando. El Güell siempre tiene prisa...» I conclou: «Cada río tiene sus intereses, su manera de ser, por esto los ríos, al mezclar sus aguas, no callan nunca, siempre discuten. Discutiendo llegan al mar, que es el morir, donde sólo se oye la calmosa y eterna letanía de las olas alabando al Creador».

Vigència i virtualitat

Deliberadament hem deixat «parlar» més en Jaume Ministral que no pas ho hem fet nosaltres mateixos. Preteníem que el lector que no el coneixia o el coneixia poc pogués penetrar directament, en virtut d'una mena de

Jordi Soler

Ministral en un acte públic a Girona, l'any 1967.

presència redíviva, en les faccions morals de la seva personalitat i en els trets més reveladors de la seva ploma. L'home és el que pensa i el que sent, però el que escriu és allò que el compromet i el perpetua. I allò que, sublimant la petja del record, el fa seguir viu entre nosaltres.

La glossa de les lleialtats d'en Jaume contemplades en el marc d'un concret episodi de la seva trajectòria biogràfica té una vigència actual i una virtualitat que encara ens edifica. Perquè al capdavall són aquests valors fonamentals els que donen sentit a la vida i la fan acceptable als ulls de Déu i dels homes.

Josep M. Ginès i Pous és empresari i exdirector de *Vida Catòlica*.